

İLKOKUL(1-4) MÜZİK DERS KİTAPLARINDA YER ALAN ŞARKILARIN DEĞERLER BAKIMINDAN İNCELENMESİ*

Serap YÜKRÜK**

Sıtkı AKARSU***

Öz

İlkokuldaki müzik derslerinde, kazanımlar içerisindeki duyuşsal boyutun önemli bir parçası da değerlerdir. Öğrencilere insani değerleri kazandırmak adına yapılan etkinlikler arasında etkili disiplinlerden biri olan müzik öğretimi dersinde şarkılar en önemli araçtır.

Bu çalışmanın amacı ilkokullarda(1-4) okutulan müzik dersi kitaplarındaki ünitelerde yer alan şarkıları değerler bakımından incelemektir. Çalışmada betimsel içerik analizi, doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. İlkokullarda 1, 2, 3 ve 4. sınıf müzik dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki şarkılar çıkarılarak sözleri incelenmiş; değerler ve değerler eğitimi kavramlarının çerçevesi Milli Eğitim Bakanlığı, değerler eğitimi yönergesindeki şekli ile oluşturularak, sözlerle olan benzer ve farklı yönleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışma, öğrencilere insani değerleri kazandırma adına etkili bir araç olan müzik öğretimi dersindeki şarkıların işe koşulma düzeyini belirleme açısından ve de müzik öğretimi alanında değerler eğitimi ile ilgili çalışmaların yeterli düzeyde olmaması nedeni ile önem arz etmektedir.

Çalışma sonucunda ilkokul(1-4) müzik ders kitaplarındaki şarkı sözlerinin mısralarında, 172 yerde değer vurgusunun yapıldığı tespit edilmiştir. MEB değerler eğitimi yönergesinde yer alan 27 başlık altındaki değerlerden, en çok “sevgi” değerinin, ardından “vatanseverlik” değerinin vurgulandığı tespit edilmiştir. Ayrıca ilkokul(1-4) müzik dersi, etkinlik şarkılarında “adil olma”, “alçakgönüllülük”, “empati”, “misafirperverlik”, “nazik olmak” ve “selamlaşma” değerlerine yer verilmediği belirlenmiştir.

İçeriği ile uygulamadaki etkinlikleri sayesinde öğrenme ortamlarında ortak bir dil oluşturup, her öğrenciye ulaşması bakımından duyuşsal hedeflerin kazanımı boyutunda, müzik dersinde şarkılar daha fazla işe koşulmalıdır. Bu açıdan ilkokuldaki müzik derslerinde kullanılan şarkı etkinliklerinin sözleri, değer kazanımı boyutunda tekrar gözden geçirilmelidir. Aynı zamanda değer kazanımı hedefinde şarkı etkinlikleri kitapları hazırlanarak, süreç içerisinde kullanımı sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Müzik öğretimi, değerler eğitimi.

* Bu çalışma Akarsu (2015) tarafından hazırlanan *İlkokul(1-4) ve Ortaokul(5-8) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi ve Değerler Eğitimine İlişkin Öğrenci Algıları* isimli doktora tezinden türetilmiştir.

** Doç. Dr.; Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, seryukruk@yahoo.com.

*** Dr.; Kafkas Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, sitkiakarsu2003@hotmail.com.

AT PRIMARY SCHOOL(1-4) OF THE SONGS IN THE MUSIC TEXTBOOK EXAMINED IN TERMS OF THE VALUES

Abstract

In music lessons at the primary school is values an important part of the affective in the gains. In music education courses is one of the effective discipline to students gain made on behalf of human values, the songs are the most important tools.

The aim of this study to examine the songs the music textbooks in primary school (1-4) in terms of value. In the study was used descriptive content analysis, the document analysis method. In primary schools 1.2.3. and 4th the songs were examined removing from student workbooks music class; framework of the concept of values and values education Ministry of Education creating with the shape in the form values education it has tried to determine with words that are similar and different.

This study is important in terms of work conditions to determine the level of songs in music education courses as an effective tool to students give the name of human values and values and because of the lack of adequate work related training in the field of music education.

It was determined 172 place where the emphasis of value in the verse lyrics in music textbooks in elementary school (1-4) in study result. It was determined that stress most "love" value, followed by "patriotism" value from the values under 27 title MEB values in educational instruction. Besides it was determined not given location to "fairness", "modesty", "empathy", "hospitality", "be polite" and "greetings" values at effectiveness of song music lessons, elementary school (1-4).

Songs in music class more should be put to work in affective goal of salvaging size with regard to each student, create a common language learning environments through practical activities with the content. In elementary school lyrics of songs used in music lessons activity should be reconsidered in appreciation size. At the same time use must be provided song books events in process prepared value recovery target.

Keywords: Music teaching, values education.

Giriş

Değişen, gelişen ve sürekli öğrenen insanoğlu bir yandan kendisini keşfederken öte yandan yaşadığı toplumun ve de sistemin bir parçası hâline gelerek ona verilen sorumlulukları yerine getirmektedir. Bu görevlerin yerine getirilebilmesi için bireyin bilgi, beceri ve tutum yönüyle gerekli donanıma sahip olabilmesini sağlama vazifesini de eğitim kurumları üstlenmiştir.

Eğitimin en genel hedef ve ilkelerinden birisi de kültürel aktarımı sağlamaktır. Bu unsurlar arasında müzik kültürü de yer almaktadır. Müzik kültürünün gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak için, öğretim programları hazırlanırken programın tüm boyutlarına kavram, bilgi ve etkinlik boyutları ile yerleştirilir. Ders içeriği bakımından müzik dersi, etkinlikleri hazırlama ve uygulama olarak özellikle ilköğretim aşamasında daha çok duyuşsal ve devinişsel hedeflere uygun bir yapıya

sahiptir. Duyuşsal hedeflerin yoğun olduğu ve bireye ulaşmanın daha kolay bir yolu olan müzik dersi etkinlikleri, hem kültürel aktarımı sağlamada hem de değerlerin kazandırılmasında büyük bir önem arz etmektedir. Duyguları birçok kavramın önünde tutan bu “kültür, değer ve müzik” terimleri birbiri için amaç ve araç niteliği kazanmıştır (Akarsu, 2005: 2).

Büyük düşünür Aristoteles der ki, “Duyguların samimi bir şekilde anlatımı konusunda hiçbir şey ritim ve ses kadar kuvvetli değildir. Mademki bu, gerçek bir güçtür; o hâlde müzik mutlaka çocukların eğitiminde kullanılmalıdır.” Bu sözleri ile insanoğlunun dış dünyaya açılmasında çok etkili bir vasıta olduğunu vurgulamaya çalışmış ve bunun sonucunda, çocukların eğitiminde kesinlikle kullanılması gerektiğini belirtmiştir. Sağlıklı bir kişiliğin oluşturulabilmesi için sanat eğitimi şarttır. Sanat eğitimi ile hem kişilik gelişimi hem de ruh gelişimi desteklenmektedir. Sanat ile uğraşmak ayrıca kişiyi olumsuz duygulardan uzak tutar. Özetle, sanat eğitiminin amacı, mutlu ve uyumlu insanlar yetiştirmektir (Yıldız, 2002).

Sanatın önemli disiplinlerinden birisi de elbette müziktir. Antik Çağ’dan itibaren birçok alandaki bilim adamı, zihinsel ve fiziksel gelişimde müziğin hem eğitim hem de tedavi alanında etkili olduğunu vurgulamışlardır. Normal olan bireylerde olduğu gibi zihinsel veya farklı bir açıdan sorunlar yaşayan insanlarda da etkisi vurgulanmıştır. Hatta bir kısım çalışma ve deneyler, hayvanlar ve bitkilerin de müzikten etkilendiklerini ispatlamıştır (Öztürk, 2005: 16).

Müzik terimi bilindiği üzere eski Yunancadaki “musike” kelimesinden gelmektedir. Seslerin içine doğan ve ömrünü sesler arasında geçirip, onları zamanla tanıyan, anlamlandıran ve anlatım biçimine dönüştüren insan, bu anlatım sanatının adını müzik koymuştur. Tarihin sayfaları arasında sesler önceleri sıralanmış, zamanla aralıkları ve dizileri oluşturmuştur. Bu oluşumlar da tonları ve makamları ortaya çıkarmıştır. Giderek bir zaman dilimi içerisine yerleşmiş ve ritimleri oluşturmuştur (Say, 2003: 17).

Müzik hem matematiksel bir mantık olmasının yanında, iletişim, hareket ve diyalog sanatıdır. Buna bağlı olarak insanı deşarj eden bir yönü vardır. Fantezi ve eğlence ürünü olarak görülmemelidir. Onunla yaşamın üzerine çıkar, yaşamın kurallarını öğreniriz. Onun malzemesi olan sesler de doğada var oluştan beri bulunmaktadır (Selanik, 1996: 2).

Müzik öğretiminde çocuk, teganni etmek olarak adlandırılan şarkı söyleyip, sesini, zevkini ve kulağını terbiye etmektedir. Müzik bir sanat olarak işlenmelidir. Bu dersler işlenirken çocuklara iyi bir müzik zevki ve anlayışı kazandırılmalıdır. Ayrıca onun estetik, sosyal ve vatani duygularını geliştirmelidir. Müzik bunların dışında, insanlara, bütün canlılara ve tabiata karşı sevgi, merhamet ve şefkat duygularını geliştirebilecek bir güce sahiptir. Onu kötü ve olumsuz olan her şeyden uzak tutar (Coşkuner, 1957).

Ünlü pedagoglardan J.J. Rousseau, Pestalozzi, F. Frobel, Mdm. Montessori gibi eğitim araştırmacılar, müzik öğretim metodu ile ilgilenmişlerdir. Ayrıca müzik pedagoglarından olan Eugen Crosti (Öjen Krosti) ve Mauris Cbeuvais (Moris Şöve) de bu konuda metotlar ve usuller üzerinde çalışmışlar ve özlü tavsiyelerde bulunmuşlardır (Coşkuner, 1957).

Müzik öğretimi dersleri, okul öncesinden başlayarak diğer kademelerde de etkili bir biçimde kullanılıp farkındalık oluşturulması gereken bir derstir. Kazanım boyutları yoğun olan bu dersin toplumsal ürünleri birçok alana göre daha fazladır. Bireysel olarak da yorumlama becerilerinin geliştirilmesi ve devinimsel kazanımlar amaçlanır (Yokuş ve Yokuş, 2010: 17). Bu amaçları gerçekleştirmede elbette ki öğretmen unsuru da önemlidir. Genel anlamda eğitimin, özelde ise müzik eğitiminin amaçlarının gerçekleşmesi öğretim-öğretme süreçlerinin etkililiğine, bu etkililik ise büyük ölçüde öğretmenin, öğretim ortamındaki etkinliklerine bağlıdır (Yükrük, 2004).

Müzik eğitimi, geniş bir alana sahip olduğu için bu eğitimin başlangıç noktasının önemsenmesi gerekmektedir. Müzik etkinliklerinin dinleme, çalma, söyleme, müzik kültürü gibi müziğin tüm alt boyutlarını, öğretmenin uygulamalarında hazırlaması yerinde olacaktır (Kılıç, 2012). Bu etkinliklerin hazırlanmasında elbette değerlerin hem sürece hem de süreç içerisinde şarkı öğretimine dâhil edilmesi önem arz etmektedir.

“Değer sözcüğü en genel anlamda bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü; bir şeyin sahip olduğu kıymet; yüksek ve yararlı nitelik olarak tanımlanabilir” der Arslan ve Yaşar (2014: 7). Türkçedeki karşılığı “olma” manasındaki değmek köküdür. Bu kelime sıfat olarak kullanılıp, bir nesnenin veya objenin kıymetli olup olmamasını ifade edebileceği gibi, isim hâli ile de o şeyin sahip olduğu kıymeti anlatır. Örnek verilecek olursa; “Değerini bilmek”, “Değer biçmek”, “Değer vermek” vs. (Arslan ve Yaşar, 2014).

Bir olgu olarak incelendiğinde değer, bireylerin bir grup içerisindeki tercih etme durumlarıdır. Yapılan tercihler içerisinde bulunulan grupla elbette ki ilişkilidir. Değer bir grubun niteliğini ya da o gruptaki bireylerin özelliklerini belirten, bireyin içinde bulunduğu davranışın tarzları arasından tercih yapmasını etkileyen kavramdır (Koca, 2009: 35).

İnsanlar bir grup içerisinde bulunsun veya bulunmasın, davranışlarını değerlerine göre sergiler. Hatta sadece davranış değil kurduğu hayalleri, gördüğü rüyaları bile sahip olduğu değerler şekillendirir. Davranışlar sergilenmese de aklın kişiye sunduğu sanal ortamda canlandırılan her sahnede geçmişe ait değerlerin senaryoları yatar. Eğer senaryoda olması gereken bir davranış veya çıkarılması gereken bir eylem varsa bunlar değerlerin yönlendirmesi

sayesinde gerçekleşir. Dolayısı ile hem duygu hem davranış hem de düşüncelerin örüntüsü vardır (Akarsu, 2015: 13).

Değerler davranışlarla ölçülse de Kuçuradi (2013: 30), değerlerin, davranış şekilleri açısından yanlış yorumlandığını belirtmiştir. Davranışın değer olmadığını, soyut olarak tek başına değerlendirilemeyeceğini ve değerlerin de soyut bir kavram olmadığını ileri sürmüştür. Bu soyut görüntünün ardında, soyutluğun reddedilmesi, yine de insani vasıflar açısından değerleri kazanmak olumlu bir tabloya sürüklemektedir.

Günümüz şartlarında insani vasıfları kazanmak ve bu olumlu tablolara ulaşmak ivedi olan ihtiyaçlarımız arasında yer almıştır. Bugün, modern bir çağda yaşamamıza bağlı olarak, hayatımız da modern çağa göre şekillenmektedir. Bilimsel bilgi artık çıkara yönelik bir şekil almaya başlamıştır. Kalkınma ve teknolojik gelişim adına doğa, inanılmaz bir şekilde tahrip edilmektedir. Yediğimiz ürünler kirletilmekte ve insan ırkının genleri bozulmaktadır. Modernleşmenin bize kazandırdığı özelliklerden birisi de ekonomik oburluktur. Ciddi bir israf ve ifsâd gerçekleştirilmektedir. Neticede insanlık bir kaosa sürüklenmektedir. Bilhassa gelişmekte olan veya gelişmiş ülkelerde uyuşturucu, sigara, alkollü içecek tüketimi paralelinde cereyan eden işsizlik ve ekonomik sıkıntılar döneme damgasını vurmuş durumdadır. Televizyon, internet ve akıllı telefonlar artık bireylerin tek iletişim aracı hâline gelmiştir. Bu hem kişileri sosyalleşmeden uzaklaştırmakta hem de iletişim kabiliyetlerini olumsuz etkileyerek yalnızlaştırmaktadır. Aşırı kazanma ve tüketme psikolojisi ile bir yarış atına dönen insanlık, batı kültürünün de etkisi ile evlilik müessesesi geciktirilmiş, nihayetinde de gençlik cinsel problemler yaşamaya başlamıştır (Söylemez, 2014).

Günümüzün problemleri ile mücadele edebilme adına, değer aktarımı konusunda önemli bir rolü olan okullardaki değer etkinliklerinin gözden geçirilerek güçlendirilmesi gerekmektedir. Değer kazanımında yakın çevrenin, okul dışı hayatın, medyanın, teknolojinin ve de günümüzün dil değil de göz iletişimi olan sosyal ağların da etkisi çok büyüktür. Teknolojinin bugün insan hayatına hızla girmesi ve süratini azaltmadan her alanda kolaylık sağlarken, maddeden manayı kısmen ayırması ile insani değerler yaşam içerisinde eskisi gibi hissedilemez olmuştur. Her sohbetinde geçen “nerede o eski günler” sözcükleri, günümüz eğitiminin bazı niteliklere ihtiyacı ortaya çıkarmıştır (Akarsu, 2015: 5).

Değerler eğitiminin gerçekleşebilmesi, değerlerin kazanılabilmesi için önemli kurumlar olan aile, okul, çevre ve kitle iletişim araçlarının beraberce hareket etmesi gerekmektedir. Bireyleri, siber saldırı ve emperyalizmin işgalinden kurtarıp, değerleri kazanabilmelerinde müzik eğitiminin, özellikle de bu eğitim sürecindeki şarkı öğretiminin büyük katkısı olacağı düşünülmektedir. Müzik eğitiminin bilimsel teorilerinin bireylere kazandırılması elbette

hedeflenen tek davranış değildir. Müziğin duyuşsal alanlara hitap etmesi aracılığı ile insanların eğitim süreçleri içerisinde kazanmaları istenen birçok değeri de aktarmada çok güçlü bir araç olarak kullanılmaktadır (Akarsu, 2015: 5).

Müzik öğretiminin bu kadar etkili ve güçlü yönlerinin olmasına karşın eğitimi sistemimiz içerisinde hak ettiği değeri görememesinin ve de gereksiz bir ders olarak süreçte daima ikinci plana atılmasının zararını, eğitim kurumlarımızın karakter eğitimi sorunlarında görmekteyiz. Kişilerin karakter eğitimi, duyuşsal hedefler ile gerçekleştirilmektedir. Dolayısı ile müzik öğretimi alanında yapılacak olan değerler eğitimi ve karakter eğitimi ile ilgili her çalışma, bu dersin ne kadar önemli bir yere sahip olduğunu, insani değerleri taşıyan toplumsal yapıyı harekete geçirdiğini ortaya koyacaktır. Unutmayalım ki, bir bireyi kazanırsanız bir lider kazanırsınız. Ama bir bireyi kaybederseniz, bir lider kaybedersiniz.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, ilkökul müzik ders kitaplarındaki müzik öğretimi etkinliklerinde yer alan şarkılar seçilirken veya hazırlanırken temel evrensel değerlerden, genel olarak hangi kavramların tercih edildiği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaçlar doğrultusunda aşağıdaki soruya cevap aranmıştır:

- İlkokul 1, 2, 3 ve 4. sınıf müzik dersi kitaplarında yer alan etkinlik şarkılarının sözleri oluşturulurken, MEB değerler eğitimi yönergesindeki temel evrensel değerler vurgulanmış mıdır?

Araştırmanın Önemi

Eğitim öğretim süreci içerisinde, çocukların gelişim düzeylerine göre hazırlanmış olan şarkılar, duyuşsal ve devinişsel kazanımlara büyük ölçüde katkı sağlamaktadır. Duyuşsal hedeflerin önemli bir parçası olan değerlerin kazanılmasında, müzik dersi kitaplarında yer alan şarkıların değerleri vurgulama düzeylerinin belirlenmesi açısından bu çalışma önem arz etmektedir. Çalışma, bu alanda yapılacak olan araştırmalara ve ders kitaplarındaki şarkıların, programın değer boyutundaki hedeflerin oluşturulmasına katkı sağlayacağı düşüncesiyle tercih edilmiştir. Ayrıca bu çalışma müzik öğretimi alanında daha önce yapılmamış oluşu nedeniyle önem arz etmektedir.

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, veri toplama aracı ile verilerin analizi açıklanmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, betimsel içerik analizi, doküman incelemesi kullanılmıştır. İçerik analizleri; araştırılan bilginin yaygınlaştırılması ve gelecek araştırmaların, politikaların, uygulamaların ve kamu algısının şekillendirilmesinde önemli bir role sahip olan araştırma sentezleridir (Akt. Çalık ve Sözbilir, 2014; Suri & Clarke, 2009). Bunları, en genel anlamda meta-analiz, meta sentez (tematik içerik analizi) ve betimsel içerik analizi olarak üçe ayırabiliriz (Çalık ve Sözbilir, 2014: 34). Doküman incelemesi ise belgesel tarama olarak da ifade edilen, var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek yapılan veri toplama işine denir (Karasar, 2005: 183).

Araştırmada, ilkökul müzik dersi kitaplarındaki etkinlik şarkılarının sözleri çıkarılıp çözümlenerek, MEB'in değerler eğitimi yönergesindeki yirmi yedi başlık altında toplanan değerlerle bütünleştirilmiştir.

Verilerin Toplanma Süreci

Verilerin toplanması aşamasında değerler eğitimi ile ilgili yerli ve yabancı yayımlar taranmış, basılmış kitaplar temin edilmiş, süreli yayınlar toplanmaya çalışılmış, yapılan güncel çalışmalar takip edilmiştir. Ayrıca MEB'e bağlı ilkökullardan 1, 2, 3 ve 4. sınıf müzik dersi öğrenci çalışma kitapları temin edilmiştir.

İlkökul müzik dersi kitaplarındaki toplamda 86 adet etkinlik şarkısı bir bütün hâlinde toplanmıştır. Şarkı sözlerinde anlamsız veya terennüm niteliğindeki harf bölümleri değerlendirmeye alınmamış, tablolara eklenmemiştir. Akabinde 86 adet etkinlik şarkısının sözleri için, ikili tema tabloları oluşturulmuştur. Tema tablolarının yatay bölümünde, analiz birimlerinin belirlenmesi aşamasında, cümle yapısı tercih edildiği için şarkı sözleri cümle (mısra) hâlinde yazılmıştır. Dikey olan bölümünde ise yönergedeki 27 başlıkta geçen değerler yazılarak uzmanlar tarafından (Edebiyat, Eğitim Bilimleri, Müzik Eğitimi) sözlerdeki eşleştirmeler yapılarak ham veriler toplanmıştır. Verilerin toplanması aşamasında ilgili mısranın birden fazla değer çağrıştırmaları durumunda uzmanlardan a, b, c gibi kodlamaların yapılması istenmiştir. Daha sonra 9 uzmandan elde edilen veriler, toplu olarak yine tema tablolarında birleştirilmiş, bulgulara ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, içerik analizi tercih edilmiştir. İçerik analizi şu aşamalardan oluşmaktadır: Verilerin kodlanması, temaların bulunması, verilerin kodlara ve temalara göre

organize edilmesi ve tanımlanması, bulguların yorumlanmasıdır (Akt. İşcan, 2007; Strauss ve Corbin, 1990). Nitel araştırmalarda ayrıca verilerin analiz edilmesinde analiz biriminin belirlenmesi gerekmektedir. Araştırmalarda analiz birimlerinin belirlenmesi aşamasında, kelime, kelime grubu ya da ifade, cümle, paragraf, kişi, tema ve içerik seçenekleri vardır. Yapılan bu çalışmada “cümle” yapısı tercih edilmiştir. Analiz birimleri, dokümanın sınıflandırma yapılacak ana birimleridir (Baş ve Akturan, 2008).

Veriler analiz edilirken öncelikle şarkı notalarından sözler çıkarılıp kodlamaları yapılmıştır. Daha sonra tüm şarkı sözlerinde bulunan temalar (değer çağrıştıran mısralar) çıkarılmıştır. Hazırlanan tema tablolarına, mısralar hâlindeki şarkı sözleri ve insani değerler, MEB yönergesindeki hâli ile yerleştirilmiştir. Son olarak elde edilen bulgular, lisans düzeyinde 3 Ana Bilim Dalındaki (Edebiyat, Eğitim Bilimleri, Müzik Eğitimi) 3'er öğretim üyesi ve öğretim elemanları tarafından incelenmiş, incelenen şarkıların sözlerinden elde edilen veriler ile Milli Eğitim Bakanlığınca değerler eğitimi yönergesinde 27 başlık altında toplanan değerlerin uygunluğu, değerlendirilerek ortak kaniye varılmıştır. Değerlendirme yapıldıktan sonra genel tabloya kodlama yapılırken, 27 başlık altındaki değerler, alfabetik olarak sıralanmış ve sıralı rakamlar ile eşleştirilip kodlamalar o şekilde yapılmıştır.

Aşağıdaki tabloda, öğretim üyeleri tarafından yapılan değerlendirmeye bir örnek sunulmuştur. Toplamda 86 şarkı ve bu şarkıların mısralarının da fazla olması nedeni ile örnek verilirken 1 tablo tercih edilmiştir.

Tablo 1: Şarkı Sözlerinin Uzmanlar Tarafından Değerlendirilme Sonucunu Gösterir Örnek Tablo

1. Sınıflar		Uzman 1: Edebiyat	Uzman 2: Edebiyat	Uzman 3: Edebiyat	Uzman 4: Müzik Eğitimi	Uzman 5: Müzik Eğitimi	Uzman 6: Müzik Eğitimi	Uzman 7: Eğitim Bilimleri	Uzman 8: Eğitim Bilimleri	Uzman 9: Eğitim Bilimleri
Etkinlik Şarkılarının Sözleri										
1	Hiç kıyamam hiç ayrılmam	12	22	12	22	11	22	22	22	12
2	Bilsen ne çok severiz	22	22	22	22	14	22	22	22	20
3	Okula giden neşeli çocuklar	23	22	23	6	6	22	14	9	22
4	Atatürk'ü severiz	22	22	22	26	26	22	22	22	22
5	Seni ben pek çok pek çok severim	22	22	22	22	22	22	22	22	22
6	Çünkü en şerefli en mutlu gün	22	26	26	20	26	22	22	15	18
7	Çocukları severdin	22	22	22	24	24	22	22	22	9
8	Bitti artık işimiz	23	6	22	23	23	23	8	19	18
9	Sen bir ana sen bir baba	2	2	2	11	14	5	18	20	17
10	Kelek çıkarsa geri alırız	7	7	18	7	7	7	7	18	7

Tablo 2: 27 Başlık Altındaki Değerlerin Kodlarını Gösterir Tablo

Kod	Değerler
1	Adil Olma
2	Aile Birliğine Önem Verme
3	Alçak Gönüllülük
4	Bağımsız Ve Özgür
5	Cesaret-Liderlik
6	Çalışkanlık
7	Doğruluk-Dürüstlük
8	Dostluk
9	Empati
10	Estetik Duyguların
11	Fedakârlık
12	Hoşgörü-Duyarlılık
13	İyilik Yapmak
14	İyimserlik
15	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma
16	Misafirperverlik
17	Nazik Olmak
18	Özgüven
19	Paylaşımçı Olmak
20	Saygı
21	Selamlaşma
22	Sevgi
23	Sorumluluk
24	Şefkat-Merhamet
25	Temizlik
26	Vatanseverlik
27	Yardımlaşma-Dayanışma

Etkinlik şarkılarındaki değer vurguları tartışılırken, kavramın soyutluğu açısından kesin yargılarda bulunup, yeterli veya yetersiz düzey noktalarının belirlenmesinden mümkün mertebe kaçınılmıştır. Şarkıların sözlerinin değerlendirilmesi boyutunda mısralar yer olarak tabir edilmiştir. Net bir yargı olmasa da bir değerlendirme yapabilme adına, ne kadar yer verildiğini oranlamak için değerlerin vurgulanması, olumlu ve olumsuz düzey olarak betimlenmeye çalışılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde ilkokullardaki müzik öğretimi programı kapsamında yer alan örnek etkinlik şarkılarının sözlerinin değerler bakımından analizlerinin bulguları ve yorumları verilmiştir. Elde edilen veriler ışığında her sınıf için frekans tabloları verilmiş ve akabinde değerlerin, şarkı sözlerindeki kullanılma sıklığı betimsel olarak yorumlanmaya çalışılmış ve de şarkı sözlerindeki değerlerin vurgulanması örneklendirilmiştir.

Tablo 3: 1. Sınıf Müzik Ders Kitabında Yer Alan Değerleri Gösterir Frekans Tablosu

Değerler	f
Sevgi	13
Sorumluluk	1
Saygı	1
Hoşgörü-Duyarlılık	0
Özgüven	0
Empati	0
Adil Olma	0
Cesaret-Liderlik	0
Nazik Olmak	0
Dostluk	0
Yardımlaşma-Dayanışma	0
Temizlik	0
Doğruluk-Dürüstlük	2
Aile Birliğine Önem Verme	2
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	2
İyimserlik	2
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	4
Misafirperverlik	0

Vatanseverlik	3
İyilik Yapmak	0
Çalışkanlık	5
Paylaşımçı Olmak	1
Şefkat-Merhamet	3
Selamlaşma	0
Alçak Gönüllülük	0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	2
Fedakârlık	0
Toplam	41

Tablo 3'te görüldüğü gibi 1. sınıf müzik dersi kitabındaki 23 adet şarkı sözleri içerisinde, 13 defa işlenen “Sevgi” değeri en çok geçen değer olmuştur. İkinci olarak, “Çalışkanlık” değeri 5 yerde işlenmiş; üçüncü olarak da “Estetik Duyguların Geliştirilmesi”nin 4 yerde işlendiği görülmektedir. En az ise 1 defa işlenen “Sorumluluk”, “Saygı”, “Paylaşımçı Olmak” değerleri olmuştur. Toplamda 41 adet değer vurgusunun yapıldığı belirlenmiştir. 1. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların sözlerinde, “Fedakârlık”, “Misafirperverlik”, “İyilik Yapmak”, “Selamlaşma”, “Alçak Gönüllülük”, “Hoşgörü-Duyarlılık”, “Özgüven”, “Empati”, “Adil Olma”, “Cesaret-Liderlik”, “Nazik Olmak”, “Dostluk”, “Yardımlaşma-Dayanışma”, “Temizlik” değerlerine de hiç yer verilmemiş, sözlerde işlenmemiştir.

İlkokul 1. sınıf müzik öğretimi kitaplarında yer alan etkinlik şarkılarındaki değer vurgularının bulgu örnekleri şu şekildedir:

Sevgi değeri, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, insan sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi, ülke ve bayrak sevgisi kavramları ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

1 no.lu etkinlik şarkısı olan “NEYİM VAR?” isimli şarkının; “Hiç kızamam, hiç ayrılmam.” mısrasında;

1 no.lu etkinlik şarkısı olan “NEYİM VAR?” isimli şarkının; “Onu severim, onu severim.” mısrasında sevgi değeri işlenmiştir.

Sorumluluk değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, kendine karşı sorumluluğu, ailesine karşı sorumluluğu, okuluna ve çevresine karşı, ülkesine ve dünyaya karşı sorumluluğu kavramları ile şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

14 no.lu etkinlik şarkısı olan “KARDAN ADAM” isimli şarkının; “Bitti artık işimiz” mısrasında sorumluluk değeri işlenmiştir.

Saygı değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, kendine, büyüklerine, aileye, çevreye, öğretmenlere, farklılıklara saygı kavramları ile şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

20 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK’ÜN ÇİÇEKLERİ” isimli şarkının; “Anıyozur ismini” mısrasında saygı değeri işlenmiştir.

Doğruluk-Dürüstlük değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

4 no.lu etkinlik şarkısı olan “PAZAR YERİ” isimli şarkının; “Kelek çıkarsa geri alırız” mısrasında;

5 no.lu etkinlik şarkısı olan “LEYLEK” isimli şarkının; “Sarı kızın suçu yok” mısrasında Doğruluk-Dürüstlük değeri işlenmiştir.

Aile Birliğine Önem Verme değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

21 no.lu etkinlik şarkısı olan “CANIM ATATÜRK” isimli şarkının; “Annem babam hepimiz” mısrasında aile birliğine önem verme değeri işlenmiştir.

Bağımsız ve Özgür Düşünebilme değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

23 no.lu etkinlik şarkısı olan “SAMSUN’DAN DOĞAN GÜNEŞ” isimli şarkının; “Özgürlük, barış için” mısrasında bağımsız ve özgür düşünebilme değeri işlenmiştir.

İyimserlik değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

20 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK’ÜN ÇİÇEKLERİ” isimli şarkının; “Bize armağan ettin” mısrasında iyimserlik değeri işlenmiştir.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

22 no.lu etkinlik şarkısı olan “RESİMDEKİ ATATÜRK” isimli şarkının; “Saçların sarı sarı” mısrasında estetik duyguların geliştirilmesi değeri işlenmiştir.

Vatanseverlik değerinin, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, şu şekilde işlendiği saptanmıştır:

18 no.lu etkinlik şarkısı olan “23 NİSAN” isimli şarkının; “Çünkü en şerefli, en mutlu gün” mısrasında vatanseverlik değeri işlenmiştir.

Çalışkanlık değeri, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, azim-sebat, hırs ve kararlılık kavramları ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

15 no.lu etkinlik şarkısı olan “CUMHURİYET ÇOCUKLARIYIZ BİZ” isimli şarkısının; “Tohumumuz çalışmak” mısrasında çalışkanlık değeri işlenmiştir.

Paylaşımçı Olmak değeri, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

12 no.lu etkinlik şarkısı olan “TOP OYNA” isimli şarkının; “Ben yoruldu sen oyna” mısrasında paylaşımçı olmak değeri işlenmiştir.

Şefkat-Merhamet değeri, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

16 no.lu etkinlik şarkısı olan “ON KASIMDA BEN” isimli şarkının; “Üzgünüm neden” mısrasında şefkat-merhamet değeri işlenmiştir.

Kültürel Mirasa Sahip Çıkma, 1. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

20 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK’ÜN ÇİÇEKLERİ” isimli şarkının; “Bugün Atamızdan bir armağan.” mısrasında kültürel mirasa sahip çıkma değeri işlenmiştir.

Tablo 4: 2. Sınıf Müzik Ders Kitabında Yer Alan Değerleri Gösterir Frekans Tablosu

Değerler	f
Sevgi	16
Sorumluluk	1
Saygı	0
Hoşgörü-Duyarlılık	1
Özgüven	0
Empati	0
Adil Olma	0
Cesaret-Liderlik	3
Nazik Olmak	0
Dostluk	3
Yardımlaşma-Dayanışma	1
Temizlik	0
Doğruluk-Dürüstlük	0
Aile Birliğine Önem Verme	0
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	4
İyimserlik	1
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	2
Misafirperverlik	0
Vatanseverlik	6
İyilik Yapmak	0
Çalışkanlık	1
Paylaşımçı Olmak	0
Şefkat-Merhamet	0
Selamlaşma	0
Alçak Gönüllülük	0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	0
Fedakârlık	0
Toplam	39

Tablo 4’te görüldüğü gibi 2. sınıf müzik dersi kitabındaki 16 adet şarkı sözleri içerisinde, 16 defa işlenen “Sevgi” değeri en çok geçen değer olmuştur. İkinci olarak, “Vatanseverlik” değeri 6 yerde işlenmiş; üçüncü olarak ta “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme” 4 yerde işlendiği görülmektedir. En az ise 1 defa işlenen “Sorumluluk”, “Çalışkanlık”, “Yardımlaşma-Dayanışma”, “İyimserlik”, “Hoşgörü-Duyarlılık” değerleri olmuştur. Toplamda 39 adet değer vurgusunun yapıldığı belirlenmiştir. 2. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların sözlerinde, “Paylaşımçı Olmak”, “Şefkat-Merhamet”, “Selamlaşma”, “Alçakgönüllülük”, “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma”, “Fedakârlık”, “Özgüven”, “Empati”, “Adil Olma”, “Nazik Olmak”, “Temizlik”, “Doğruluk-Dürüstlük”, “Aile Birliğine Önem Verme”, “Misafirperverlik”, “İyilik Yapmak” ve “Saygı” değerlerine de hiç yer verilmemiş, sözlerde işlenmemiştir.

İlkokul 2. sınıf müzik öğretimi kitaplarında yer alan etkinlik şarkılarındaki değer vurgularının bulgu örnekleri şu şekildedir:

Sevgi değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, insan sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi, ülke ve bayrak sevgisi kavramları ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

16 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATA’YA ÖZLEM” isimli şarkının; “Sen yüreğimde, sen damarımda” mısrasında sevgi değeri işlenmiştir.

15 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK” isimli şarkının; “Düşmanı yendi” mısrasında cesaret-liderlik değeri işlenmiştir.

Dostluk değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

13 no.lu etkinlik şarkısı olan “ORMAN” isimli şarkının; “Dallar kol kola görünür.” mısrasında; dostluk değeri işlenmiştir.

Yardımlaşma-Dayanışma değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

11 no.lu etkinlik şarkısı olan “KIZILAY” isimli şarkının; “Sen koşarsın yardıma.” mısrasında yardımlaşma-dayanışma değeri işlenmiştir.

Hoşgörü-Duyarlılık değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

10 no.lu etkinlik şarkısı olan “CUMHURİYET” isimli şarkının; “Cumhuriyet kol kola yürümek” mısrasında hoşgörü-duyarlılık değeri işlenmiştir.

Bağımsız ve Özgür Düşünebilme değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

16 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATA’YA ÖZLEM” isimli şarkının; “Özgürlüğü yaratansın ” mısrasında bağımsız ve özgür düşünebilme değeri işlenmiştir.

İyimserlik değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

14 no.lu etkinlik şarkısı olan “23 NİSAN” isimli şarkının; “Sanki her tarafta var bir düşün” mısrasında iyimserlik değeri işlenmiştir.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

3 no.lu etkinlik şarkısı olan “OKULUMUZ” isimli şarkının; “Çiçekli bahçemiz” mısrasında estetik duyguların geliştirilmesi değeri işlenmiştir.

Vatanseverlik değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

16 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATA’YA ÖZLEM” isimli şarkının; “Yurdumu kurtaran, Türklüğe güç katan” mısrasında vatanseverlik değeri işlenmiştir.

Çalışkanlık değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, azim-sebat, hırs ve kararlılık kavramları ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

10 no.lu etkinlik şarkısı olan “CUMHURİYET” isimli şarkının; “Durmadan yılmadan koşmak demek” mısrasında çalışkanlık değeri işlenmiştir.

Sorumluluk değeri, 2. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

2 no.lu etkinlik şarkısı olan “KIRMIZI BALIK” isimli şarkının; “Sakın yemi yeme” mısrasında sorumluluk değeri işlenmiştir.

Tablo 5: 3. Sınıf Müzik Ders Kitabında Yer Alan Değerleri Gösterir Frekans Tablosu

Değerler	f
Sevgi	10
Sorumluluk	4
Saygı	0
Hoşgörü-Duyarlılık	0
Özgüven	1
Empati	0
Adil Olma	0
Cesaret-Liderlik	1
Nazik Olmak	0

Dostluk	0
Yardımlaşma-Dayanışma	0
Temizlik	3
Doğruluk-Dürüstlük	0
Aile Birliğine Önem Verme	1
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	0
İyimserlik	1
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	2
Misafirperverlik	0
Vatanseverlik	2
İyilik Yapmak	0
Çalışkanlık	0
Paylaşımçı Olmak	0
Şefkat-Merhamet	0
Selamlaşma	0
Alçak Gönüllülük	0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	1
Fedakârlık	0
Toplam	26

Tablo 5’te görüldüğü gibi 3. sınıf müzik dersi kitabındaki 20 adet şarkı sözleri içerisinde, 10 defa işlenen “Sevgi” değeri en çok geçen değer olmuştur. İkinci olarak, “Sorumluluk” değeri 4 yerde işlenmiş; üçüncü olarak da “Temizlik” değerinin 3 yerde işlendiği görülmektedir. En az ise 1 defa işlenen “Öz Güven”, “Cesaret-Liderlik”, “Aile Birliğine Önem Verme”, “İyimserlik”, “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma” değerleri olmuştur. Toplamda 26 adet değer vurgusunun yapıldığı belirlenmiştir. 3. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların sözlerinde, “Fedakârlık”, “Empati”, “Adil Olma”, “Nazik Olmak”, “Dostluk”, “Yardımlaşma-Dayanışma”, “Doğruluk-Dürüstlük”, “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme”, “Misafirperverlik”, “İyilik Yapmak”, “Çalışkanlık”, “Paylaşımçı Olmak”, “Şefkat-Merhamet”, “Selamlaşma”, “Alçak Gönüllülük”, “Saygı”, “Hoşgörü-Duyarlılık” değerlerine de hiç yer verilmemiş, sözlerde işlenmemiştir.

İlkokul 3. sınıf müzik öğretimi kitaplarında yer alan etkinlik şarkılarındaki değer vurgularının bulgu örnekleri şu şekildedir:

Sevgi değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, insan sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi, ülke ve bayrak sevgisi gibi kavramlar ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

18 nolu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK’Ü SEVERİM” isimli şarkının; “Sevgi dolu yüreğim, Atatürk’ü severim” mısrasında sevgi değeri işlenmiştir.

Sorumluluk değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında alt başlıkları olan, kendine karşı, ailesine karşı, okuluna ve çevresine karşı, ülkesine karşı sorumluluk kavramları ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

17 no.lu etkinlik şarkısı olan “TRAFİKÇİLİK OYUNU” isimli şarkının; “Yeşil yandı beklemeyelim, çabucak geçelim” mısrasında sorumluluk değeri işlenmiştir.

Cesaret-Liderlik değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

19 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK’ÜM” isimli şarkının; “Dünyada öndersin Atatürk’üm” mısrasında cesaret-liderlik değeri işlenmiştir.

Öz Güven değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

15 no.lu etkinlik şarkısı olan “BAY MİKROP” isimli şarkının; “Beni hasta edemezsin” mısrasında öz güven değeri işlenmiştir.

Temizlik değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, kişisel ve çevre temizliği kavramları incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

15 no.lu etkinlik şarkısı olan “BAY MİKROP” isimli şarkının; “Ellerimi böyle yıkarım. Saçımı da böyle tararım. Dişlerimi fırçalarım” mısralarında temizlik değeri işlenmiştir.

Aile Birliğine Önem Verme değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

10 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATABARI” isimli şarkının; “Bura baba evidir” mısrasında aile birliğine önem verme değeri işlenmiştir.

İyimserlik değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

3 no.lu etkinlik şarkısı olan “OYUN” isimli şarkının; “Hep gülelim” mısrasında iyimserlik değeri işlenmiştir.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

14 no.lu etkinlik şarkısı olan “AĞACA ÖVGÜ” isimli şarkının; “Türküye benzer bir tadı var” mısrasında estetik duyguların geliştirilmesi değeri işlenmiştir.

Kültürel Mirasa Sahip Çıkma değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

13 no.lu etkinlik şarkısı olan “CUMHURİYET MARŞI” isimli şarkının; “O bana Atamdan bir emanettir” mısrasında kültürel mirasa sahip çıkma değeri işlenmiştir.

Vatanseverlik değeri, 3. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

14 no.lu etkinlik şarkısı olan “AĞACA ÖVGÜ” isimli şarkının; “Yemyeşil olsun, ülke, vatan” mısrasında vatanseverlik değeri işlenmiştir.

Tablo 6: 4. Sınıf Müzik Ders Kitabında Yer Alan Değerleri Gösterir Frekans Tablosu

Değerler	f
Sevgi	28
Sorumluluk	5
Saygı	0
Hoşgörü-Duyarlılık	2
Özgüven	1
Empati	0
Adil Olma	0
Cesaret-Liderlik	4
Nazik Olmak	0
Dostluk	4
Yardımlaşma-Dayanışma	2
Temizlik	0
Doğruluk-Dürüstlük	0
Aile Birliğine Önem Verme	0
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	0
İyimserlik	1
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	3
Misafirperverlik	0
Vatanseverlik	7
İyilik Yapmak	1
Çalışkanlık	0
Paylaşımçı Olmak	0
Şefkat-Merhamet	2
Selamlaşma	0
Alçakgönüllülük	0
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	0
Fedakârlık	6
Toplam	66

Tablo 6’da görüldüğü gibi 4. sınıf müzik dersi kitabındaki 27 adet şarkı sözleri içerisinde, 28 defa işlenen “Sevgi” değeri en çok işlenen değer olmuştur. İkinci olarak, “Vatanseverlik” değeri 7 yerde işlenmiş; üçüncü olarak da “Fedakârlık” değerinin 6 yerde işlendiği görülmektedir. En az ise 1 defa işlenen “Öz Güven”, “İyilik Yapma” ve “İyimserlik” değerleri olmuştur. Toplamda 66 adet değer vurgusunun yapıldığı belirlenmiştir. 4. sınıf müzik dersi kitabındaki şarkıların sözlerinde, “Kültürel Mirasa Sahip Çıkma”, “Empati”, “Adil Olma”, “Nazik Olmak”, “Temizlik”, “Doğruluk-Dürüstlük”, “Aile Birliğine Önem Verme”, “Bağımsız ve Özgür Düşünebilme”, “Misafirperverlik”, “Çalışkanlık”, “Paylaşımçı Olmak”, “Selamlaşma”, “Alçak Gönüllülük”, “Saygı” değerlerine de hiç yer verilmemiş, sözlerde işlenmemiştir.

İlkokul 4. sınıf müzik öğretimi kitaplarında yer alan etkinlik şarkılarındaki değer vurgularının bulgu örnekleri şu şekildedir:

Sevgi değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, insan sevgisi, doğa ve hayvan sevgisi, ülke ve bayrak sevgisi gibi kavramlar ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

26 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK ÇOCUKLARI” isimli şarkının; “Bil ki her an seninleyiz” mısrasında sevgi değeri işlenmiştir.

Sorumluluk değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında, alt başlıkları olan, kendine karşı, ailesine karşı, okuluna ve çevresine karşı, ülkesine karşı sorumluluk gibi kavramlar ile incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

21 no.lu etkinlik şarkısı olan “CUMHURİYET MARŞI” isimli şarkının; “Yadigârısın bana” mısrasında sorumluluk değeri işlenmiştir.

Cesaret-Liderlik değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

27 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK” isimli şarkının; “Yaptığı ordu, düşmanı kovdu” mısrasında cesaret-liderlik değeri işlenmiştir.

Hoşgörü-Duyarlılık değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

3 no.lu etkinlik şarkısı olan “KÜÇÜK FIDAN” isimli şarkısının; “Kırma dalımı” mısrasında hoşgörü-duyarlılık değeri işlenmiştir.

Dostluk değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

19 no.lu etkinlik şarkısı olan “OYUN” isimli şarkının; “Haydi tutalım el ele” mısrasında dostluk değeri işlenmiştir.

Yardımlaşma-Dayanışma değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

25 no.lu etkinlik şarkısı olan “GENÇLİK MARŞI” isimli şarkının; “Yürüyelim arkadaşlar” mısrasında yardımlaşma-dayanışma değeri işlenmiştir.

Öz güven değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

26 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK ÇOCUKLARI” isimli şarkının; “Başımız dik, yüzümüz ak” mısrasında özgüven değeri işlenmiştir.

İyilik Yapmak değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

10 no.lu etkinlik şarkısı olan “UÇ UÇ BÖCEĞİM” isimli şarkının; “Annem sana terlik pabuç alacak” mısrasında iyilik yapmak değeri işlenmiştir.

Estetik Duyguların Geliştirilmesi değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

12 no.lu etkinlik şarkısı olan “BAHAR” isimli şarkının; “Yumuşacık güzel kar” mısrasında estetik duyguların geliştirilmesi değeri işlenmiştir.

Vatanseverlik değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

26 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK ÇOCUKLARI” isimli şarkının; “Yurdumuzun umutları” mısrasında vatanseverlik değeri işlenmiştir.

Fedakârlık değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

27 no.lu etkinlik şarkısı olan “ATATÜRK” isimli şarkının; “Canıyla bize etti armağan” mısrasında vatanseverlik değeri işlenmiştir.

Şefkat-Merhamet değeri, 4. sınıf müzik dersi kitaplarının şarkılarında incelenmiş, şu bulgulara varılmıştır:

3 no.lu etkinlik şarkısı olan “KÜÇÜK FİDAN” isimli şarkının; “Koparma hiç yaprağımı. Yakma canımı” mısrasında şefkat-merhamet değeri işlenmiştir.

Tablo 7: Genel İçerik Çözümlemesinde, İlkokul(1-4) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Değerlerin Frekanslarını Gösterir Tablo

DEĞERLER					f
	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	
Adil Olma	0	0	0	0	0
Aile Birliğine Önem Verme	2	0	1	0	3
Alçak Gönüllülük	0	0	0	0	0
Bağımsız ve Özgür Düşünebilme	2	4	0	0	6
Cesaret-Liderlik	0	3	1	4	8
Çalışkanlık	5	1	0	0	6
Doğruluk-Dürüstlük	2	0	0	0	2
Dostluk	0	3	0	4	7
Empati	0	0	0	0	0
Estetik Duyguların Geliştirilmesi	4	2	2	3	11
Fedakârlık	0	0	0	6	6
Hoşgörü-Duyarlılık	0	1	0	2	3

İyilik Yapmak	0	0	0	1	1
İyimserlik	2	1	1	1	5
Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	2	0	1	0	3
Misafirperverlik	0	0	0	0	0
Nazik Olmak	0	0	0	0	0
Öz Güven	0	0	1	1	2
Paylaşımçı Olmak	1	0	0	0	1
Saygı	1	0	0	0	1
Selamlaşma	0	0	0	0	0
Sevgi	13	16	10	28	67
Sorumluluk	1	1	4	5	11
Şefkat-Merhamet	3	0	0	2	5
Temizlik	0	0	3	0	3
Vatanseverlik	3	6	2	7	18
Yardımlaşma-Dayanışma	0	1	0	2	3
Toplam	41	39	26	66	172

Tablo 7’de görüldüğü gibi ilkökul müzik dersi kitabında toplam 86 adet şarkı sözü incelenmiş, bunların içerisinde, 67 defa işlenen “Sevgi” değerinin en çok işlenen değer olduğu tespit edilmiştir. İkinci olarak, “Vatanseverlik” değeri 18 yerde işlenmiş; üçüncü olarak da “Estetik Duyguların Geliştirilmesi” ve “Sorumluluk” değerlerinin 11 yerde işlendiği görülmektedir. En az ise 1 defa işlenen “İyilik Yapmak”, “Saygı” ve “Paylaşımçı Olmak” değerleri olmuştur. Toplamda 172 adet değer vurgusunun yapıldığı belirlenmiştir. İlkokul müzik dersi kitabındaki şarkıların sözlerinde, “Adil Olma”, “Empati”, “Selamlaşma”, “Alçak Gönüllülük”, “Misafirperverlik” ve “Nazik Olmak” değerlerine de hiç yer verilmemiş, sözlerde işlenmemiştir.

Yapılan bu çalışmada da genel tablo içerisinde, değerler eğitimi yönergesinde bulunan değerlerin birçoğunun, müzik öğretimi kitaplarında olumlu düzeyde vurgulanmadığı kanısına varılmıştır. Birçok değer, 4 yıllık eğitim süreci içerisindeki alınan müzik eğitiminde birkaç kere vurgulanmıştır. Bazı değerlere ise hiç yer verilmemiştir. Olumlu seviyede değerlendirilebilecek olan değerler, sevgi, vatanseverlik ve estetik duyguların geliştirilmesidir. MEB’in değerler eğitimi yönergesinde geçen 27 başlık altında bulunan diğer değerlerin, etkinlik şarkılarında olumsuz düzeyde yer alması veya vurgulanmaması, hem öğretim programının duyuşsal hedeflerinin ihmal edilmesine hem de gelecek nesillerde insani değerlerin kazanılmasını sekteye uğratmasına neden olmaktadır.

Tartışma

Müzik öğretimi alanında ders kitaplarının veya kitaplardaki şarkıların değerler bakımından incelenmesine yönelik yerli veya yabancı yayınlara, kaynaklara ulaşılamamıştır. Bu çalışmaya en yakın olan, şarkı sözlerindeki değer vurgularının incelendiği bir çalışma, Kova (2014) tarafından yapılmıştır. Kova çalışmasında, TRT repertuarında bulunan 74 deyiş ve 31 semah içerisinde 10 deyiş ve 8 semahın söz öğelerini değerler eğitimi açısından incelemeye

çalışmıştır. Kova, çalışmasında hemen hemen tüm eserlerin Allah'a olan inanç, sevgi, bağlılık, teslimiyet, vefa, dostluk, dürüstlük ve tevazu değerlerini vurguladığını belirtmiştir. Ayrıca eğitim sistemimiz içerisinde değerlerin, halk ozanlarının dizeleriyle öğrencilerimize kazandırılması gerektiği yönünde tavsiyelerde bulunmuştur. İlkokullardaki müzik öğretimi dersindeki şarkıların incelenmesi sonucunda yukarıdaki çalışmanın bulgularına paralel olarak, Allah sevgisinin vurgulandığı hiçbir esere rastlanmamıştır. Bunlar, yaşadığımız ülkenin siyasetinin ve politikasının, aslında eğitim sürecine yansımalarıdır. Her yönetimin, kendi fikirlerini eğitim politikası hâline getirmesinin aksine, insana hizmet edecek her unsuru işe koşmalıdır. Bugün insani değerlerin bireylere kazandırılması hem toplum, hem ülke ve hem de dünyanın bütün ulusları adına fayda sağlayacak hedeflerdir.

Yapılan bu çalışmaya en yakın yabancı yayınlar arasında Harper'ın (1954), "Moral and Spiritual values in Music Education" isimli çalışması vardır. Harper, günlük hayatımızda değerlerin etkili olduğunu ve kullanmak durumunda kaldığımızı belirterek bunların etik kodlar olduğunu söylemiştir. Müziğin de günlük hayatımızda etkin rolü olduğunu, buna bağlı olarak da gün içerisinde duyduğumuz, dinlediğimiz, öğrendiğimiz her müziğin değerleri biçimlendirmede, ahlaki ve manevi değerlerin oluşumunda etkili olduğunu vurgulamıştır. Bu çalışma ışığında ilkokuldaki şarkıların sözleri oluşturulurken, günlük hayatta kullanılabilecek ve değer kazanımını sağlayacak nitelikte şarkılar hazırlanmalıdır.

Walker (2007) hazırlamış olduğu "Music Education: Cultural Values, Social Change and Innovation" isimli kitabında gelenek, yenilik ve sosyal değişimde yaşanan sorunlardan bahsetmiştir. Eğitimde müziğin tarihsel bağlamından bahsedip popüler sanat müziğinin ulusal ve kültürel kimlik kazanımında müziğin sihirli bir etken olduğunu vurgulamıştır. Fırtınalı, yenilikçi bir 20. yüzyıl geçirdiğimizi ve müzik eğitiminde, sınıflarda da yenilikler oluşturduğunu söylemiş, müzikal değerler ve eğitimden söz etmiştir. Mademki müzik öğretiminin temel hedefleri arasında kültürel aktarımı sağlamaktan söz ediyoruz, öğretim programındaki etkinliklerin ve şarkıların da kültürel aktarımı sağlayıcı nitelikleri taşıması gerekmektedir. Değerler eğitimi yönergesindeki "Kültürel mirasa sahip çıkma" değeri sadece ilkokullarda 3 yerde vurgulanmıştır. Walker'ın da çalışmasında vurgulamış olduğu kültürel kimlik kazanımında müziğin sihirli yönü kullanılmalıdır ve şarkılar etkin hâle getirilmelidir.

Hayat boyu hemen her ortamda iç içe olduğumuz müzik çoğu zaman hayatın akışında önemli rol oynamaktadır. Müzik eğitimi yoluyla, bireylerin üzerinde geliştirilen olumlu davranışlar, onların yaşantısını da olumlu yönde etkileyebilmektedir. Dolayısıyla gelecekte her bakımdan daha donanımlı bireyler yetiştirmek için müzik eğitiminde de yenileşmek

gerekmektedir (Nacakçı ve Kurtuldu, 2011: 1). Yapılacak olan yenileşme hareketleri içerisinde değer kazanımının müzik öğretimi sürecine dâhil edilmesi gerekmektedir.

Müzik öğretimi programı içerisinde genel hedeflerde şu maddeler yer almaktadır:

- Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan bireyler yetiştirmek,
- Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,
- Kişilerin kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Müzik öğretimi programının bu genel hedefleri yerine getirmesinde en önemli araç olan şarkıların, süreç içerisinde olumlu düzeyde işe koşulmadığı görülmektedir. Çoğu, duyuşsal hedefler içeren bu amaçların gerçekleşmesinde bütün değerlerin, şarkı sözlerinde işlenmesi gerekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Yapılan bu çalışmada, ilkokul müzik dersi kitabında toplam 86 adet şarkı sözü incelenmiştir. Araştırmanın alt amaçlarına yönelik elde edilen sonuçlara göre, müzik öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki şarkıların, MEB'in değerler eğitimi yönergesinde bulunan değerlerin birçoğunu olumlu düzeyde yansıtmadığı ve vurgulamadığı belirlenmiştir. Ayrıca müzik öğretimi programındaki "Temel beceriler ve değerler" bölümündeki kazanılması beklenen değerlerin yetersiz olduğu görülmüştür. Sevgi, vatanseverlik ve estetik duyguların geliştirilmesi değerlerinin olumlu düzeyde vurgulanmasına karşın, iyilik yapmak, saygı ve paylaşımcı olmak değerleri sadece 1 yerde belirtilmiştir. Toplamda 172 adet değer vurgusunda, adil olma, empati, selamlaşma, alçak gönüllük, misafirperverlik ve nazik olmak değerlerine de hiç yer verilmemiş, sözlerde işlenmemiştir.

Maslow'un ihtiyaç piramidinde, en üstte kendisini gerçekleştirmiş (Selçuk, 2007: 226) ve de adaleti benimseyen, alçak gönüllü, insanlara kibar davranan bireylerin yetiştirilmesinde elbette ki bilişsel hedefli derslerin değil de duyuşsal hedeflere ağırlık veren sanat derslerinin aktive edilmesi gerekir. Dolayısıyla ilkokul(1-4) müzik ders kitaplarında vurgulanmayan, adil olma, empati, selamlaşma, alçak gönüllük, misafirperverlik ve nazik olmak değerlerinin şarkılar vasıtası ile işlenmesi gerekir. Aynı zamanda teknolojinin esareti altında kalmamış,

paylaşımı bilen, etrafına karşı saygılı ve de iyilik yapma eğilimi olan insanların yetiştirilebilmesini sağlamak için, yine şarkılarda az vurgulanan, iyilik yapmak, saygı ve paylaşımcı olmak değerlerine de çokça yer verilmelidir.

Bu sonuçlara bağlı olarak, müzik öğretimi programı hazırlanırken, genel amaçlar ve değer kazanımı ile ilgili bölüm, MEB'in değerler eğitimi yönergesindeki değerlere uygun bir şekilde yeniden düzenlenebilir.

Çalışma sürecinde değerlendirilmemiş olmasına rağmen, ilkokullarda kullanılmak üzere, öğrenci ders kitaplarının yanı sıra, “müzik öğretiminde değerler eğitimi programı” kapsamında değerler eğitimi etkinlik şarkıları kitapları hazırlanabilir, yardımcı kitap olarak kullanılması sağlanarak, öğrencilerin şarkılar vasıtası ile değerlerin günlük hayatlarına yansıtılmaları sağlanabilir.

Kaynaklar

- AKARSU, S. (2015). *İlkokul(1-4) ve Ortaokul(5-8) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi ve Değerler Eğitimi İlişkin Öğrenci Algıları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ARSLAN, Z., YAŞAR, F. (2014). Yükselen “Değer” Kavramı Üzerine Eleştirel Bir Yaklaşım. Y. S. Zavalı (Ed.). *Değerler Eğitimi*, 7-13. İstanbul: Ensar Neşriyat.
- BAŞ, T. ve AKTURAN, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- COŞKUNER, İ. (1957). *İlk Öğretmen Okullarında Müzik*. İstanbul: Maarif Basımevi.
- ÇALIK, M., SÖZBİLİR, M. (2014). İçerik Analizinin Parametreleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 39, 174, 33-38.
- HARPER, E. (1954). Moral and Spiritual Values in Music Education, *Music Educators Journal*, 40-6, 13-15+56-57.
- İŞCAN, C. (2007). *İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- KILIÇ, I. (2012). *Okul Öncesinde Müzik Eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- KOCA, A. İ. (2009). *Üniversite Öğrencilerinin Değerleri ve Bireysel Özellikleri İle Kariyer Tercihleri Arasındaki İlişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi.
- KOVA, Ö. (2014). *Trt Repertuarında Bulunan Deyiş ve Semahların Müzikal Analizi ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi.
- KUÇURADİ, İ. (2013). *İnsan ve Değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.
- NACAĞCI, Z., KURTULDU, M. (2011). *Kuramdan Uygulamaya Müzik Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- ÖZTÜRK, A. (2005). *Okul Öncesi Eğitimde Müzik*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- SAY, A. (2003). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- SELANİK, C. (1996). *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*. Ankara: Doruk Yayıncılık.
- SELÇUK, Z.(2007). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- SÖYLEMEZ, M.(2014). *Çağın Sorunları Karşısında Modern Eğitimin Duyarsızlığı*. [Çevrim içi : <http://www.haksozhaber.net/cagin-sorunlari-karsisinda-modern-egitim-duyarsizligi-54301h.htm>], Erişim tarihi: 25 Nisan 2015.
- WALKER, R. (2007). *Music Education: Cultural Values, Social Change And Innovation, USA*: Charler C. Thomas.
- YAŞAR, N. (2014). M. Akpınar (Ed.). *İlköğretim Müzik 1 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: MEB.
- YAŞAR, N. (2014). M. Akpınar (Ed.). *İlköğretim Müzik 2 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: MEB.
- YAŞAR, N. (2014). M. Akpınar (Ed.). *İlköğretim Müzik 3 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: MEB.
- YAŞAR, N. vd. (2014). M. Akpınar (Ed.). *İlköğretim Müzik 4 Öğrenci Çalışma Kitabı*. Ankara: MEB.
- YILDIZ, G. (2002). *İlköğretimde Müzik Öğretimi Birinci Kademe*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- YOKUŞ. H. ve YOKUŞ. T.(2010). *Müzik ve Çalgı Öğrenimi İçin Strateji Rehberi 1*. Ankara: Pegem Akademi.
- YÜKRÜK, S.(2004). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı Son Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Uygulamasındaki Sınıf Ortamında Seslerini Kullanma Becerileri. *1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumu Bildirisi*, 7-10 Nisan 2004, Isparta, Türkiye.